

Sygn.akt III AUa 945/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 marca 2013r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Bożena Szponar - Jarocka (spr.)

Sędziowie: SA Barbara Orechwa-Zawadzka

SA Alicja Sołowińska

Protokolant: Agnieszka Charkiewicz

po rozpoznaniu w dniu 5 marca 2013 r. w Białymstoku

sprawy z wniosku B. W.

przeciwko Wojskowemu Biuru Emerytalnemu w B.

o wysokość renty rodzinnej

na skutek apelacji wnioskodawczyni B. W.

od wyroku Sądu Okręgowego Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w B. V Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 27 czerwca 2012 r. sygn. akt V U 1546/11

uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Białymstoku V Wydziałowi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach zastępstwa procesowego za II instancję.

Sygn. akt III AUa 945/12

UZASADNIENIE

Wojskowe Biuro Emerytalne w B. decyzją z dnia 2 listopada 2011 roku wydaną na podstawie przepisów ustawy z dnia 10 grudnia 1993 roku o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin (Dz. U. z 2004 roku, Nr 8, poz. 66 ze zm.) od dnia 1 lipca 2011 roku podjęło wypłatę renty rodzinnej B. W.. Kwotę należnego wyrównania za okres od dnia 1 lipca 2011 roku do dnia 31 października 2011 roku w kwocie 13.726,80 złotych zaliczono na poczet nienależnie pobranego świadczenia w kwocie 33.461,40 złotych z tytułu rozliczenia dochodu za 2010 rok, zaś od dnia 1 listopada 2011 roku pozostała część nienależnie pobranego świadczenia podlega potrąceniu w ratach w wysokości 50 % świadczenia brutto.

B. W. odwołała się od powyższej decyzji domagając się jej zmiany i stwierdzenia, że kwota wyrównania renty rodzinnej za okres od dnia 1 lipca 2011 roku do dnia 31 października 2011 roku nie podlega zaliczeniu na poczet nienależnie pobranego świadczenia, jak również że ze świadczenia należnego za dalsze miesiące nie powinny być dokonywane potrącenia do wysokości ustalonej decyzją organu rentowego z dnia 28 lutego 2011 roku.

Sąd Okręgowy Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Białymstoku, po rozpoznaniu powyższego odwołania, wyrokiem z dnia 27 czerwca 2012 roku oddalił odwołanie (pkt I) oraz zasądził od B. W. na rzecz Wojskowego Biura Emerytalnego w B. kwotę 60 złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (pkt II). Z ustaleń Sądu I instancji wynika, iż na podstawie decyzji Wojskowego Biura Emerytalnego w B. z dnia 27 czerwca 2007 roku przyznano odwołującej od dnia 1 maja 2007 roku wojskową rentę rodzinną po zmarłym mężu F. W. na podstawie przepisów ustawy z dnia 10 grudnia 1993 roku o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin (Dz. U. z 2004 roku, Nr 8, poz. 66 ze zm.). W związku z zatrudnieniem i osiąganymi przychodami świadczenie w kolejnych latach podlegało zmniejszeniu. Decyzją w/w organu rentowego z dnia 28 marca 2011 roku dokonano rozliczenia renty rodzinnej w związku z przychodami za 2010 rok, wynoszącymi 82.120 złotych i powodującymi zmniejszenie świadczenia. Ustalona na podstawie powyższej decyzji kwota do potrącenia z bieżących wypłat renty wynosiła 33.461,40 złotych. Decyzja ta nie została zaskarżona. Decyzją Wojskowego Biura Emerytalnego w B. z dnia 26 maja 2011 roku, która również nie była skarżona, zawieszono z dniem 1 czerwca 2011 roku wypłatę wojskowej renty rodzinnej w związku z osiągnięciem miesięcznych przychodów przekraczających 130 % przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia za kwartał kalendarzowy. Organ rentowy dwukrotnie wzywał B. W. do uregulowania kwoty 33.461,40 złotych wynikającej z rozliczenia renty rodzinnej na podstawie decyzji z dnia 28 marca 2011 roku. Wojskowe Biuro Emerytalne w B. uzyskało informację, iż na podstawie decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w B. z dnia 21 września 2011 roku przyznano odwołującej od dnia 1 lipca 2011 roku prawo do emerytury oraz wstrzymano jej wypłatę z uwagi na posiadanie prawa do wojskowej renty rodzinnej oraz kontynuowanie zatrudnienia. W konsekwencji powyższego, Wojskowe Biuro Emerytalne w B. wydało aktualnie zaskarżoną decyzją z dnia 2 listopada 2011 roku, na podstawie której od dnia 1 lipca 2011 roku podjęto wypłatę renty rodzinnej. Jednocześnie wyrównanie za okres od dnia 1 lipca 2011 roku do dnia 31 października 2011 roku w kwocie 13.726,80 złotych zaliczono na poczet nienależnie pobranego świadczenia w kwocie 33.461,40 złotych, zaś od dnia 1 listopada 2011 roku pozostała kwota podlegała potrąceniu w ratach. Sąd Okręgowy powołał się na art. 24 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 roku o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin (Dz. U. z 2004 roku, Nr 8, poz. 66 ze zm.), stosownie do którego renta rodzinna przysługuje na zasadach i w wysokości określonych w ustawie o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych z określonymi w dalszej części przepisu wyjątkami. Sąd I instancji stwierdził, iż do wojskowych rent rodzinnych mają zastosowanie przepisy ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 roku, Nr 153, poz. 1227 ze zm.) dotyczące zawieszania lub zmniejszania świadczeń, w tym art. 104 w/w ustawy. Zgodnie z art. 104 ust. 1 w/w ustawy prawo do emerytury lub renty ulega zawieszeniu lub świadczenia te ulegają zmniejszeniu, na zasadach określonych w ust. 3-8 oraz w art. 105, w razie osiągnięcia przychodu z tytułu działalności podlegającej obowiązkowi ubezpieczenia społecznego, o której mowa w ust. 2 oraz z tytułu służby wymienionej w art. 6 ust. 1 pkt 4 i 6. Na podstawie art. 104 ust. 7 w/w ustawy prawo do emerytury, renty z tytułu niezdolności do pracy oraz renty rodzinnej, do której uprawniona jest jedna osoba, ulega zawieszeniu w razie osiągnięcia przychodu w kwocie wyższej niż 130 % przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia za kwartał kalendarzowy, ostatnio ogłoszonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego. Zgodnie zaś z art. 104 ust. 8 w/w ustawy w razie osiągnięcia przychodu w kwocie przekraczającej 70 % przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia za kwartał kalendarzowy, ostatnio ogłoszonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego, nie wyżej jednak niż 130 % tej kwoty, świadczenie ulega zmniejszeniu o kwotę przekroczenia, nie większą jednak niż kwota maksymalnego zmniejszenia obowiązująca w dniu 31 grudnia 1998 r. w wysokości:

1) 24 % kwoty bazowej obowiązującej przy ostatniej waloryzacji w 1998 r. - dla emerytury lub renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy; 2) 18 % kwoty bazowej, o której mowa w pkt 1 - dla renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy; 3) 20,4 % kwoty bazowej, o której mowa w pkt 1 - dla renty rodzinnej, do której uprawniona jest jedna osoba. Sąd I instancji wskazał, że B. W. w 2010 roku osiągnęła przychody przekraczające 130 % przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia, co przy rozliczeniu miesięcznym powodowało potrącenia z renty rodzinnej ustalone decyzją Wojskowego Biura Emerytalnego w B. z dnia 28 marca 2011 roku, zaś następnie zawieszenie wypłaty świadczenia od dnia 1 czerwca 2011 roku na podstawie decyzji w/w organu rentowego z dnia 26 maja 2011 roku. Nienależne świadczenie w związku z osiągnięciem przychodu za 2010 rok określone decyzją z dnia 28 marca 2011 roku podlega zatem zwrotowi zgodnie z art. 138 ust. 5 w/w ustawy. Sąd Okręgowy uznał za niesłuszne stanowisko

odwołującej, iż nabyła ona prawo do emerytury z dniem ukończenia 60-tego roku życia (tj. w dniu 14 kwietnia 2010 roku) w związku z czym renta rodzinna nie powinna podlegać zawieszeniu, zgodnie z art. 103 ust. 2 w/w ustawy. Wskazał, że samo spełnienie warunków do przyznania prawa do emerytury nie powoduje automatycznie nabycia prawa, bowiem prawo to realizuje się dopiero w momencie wydania przez organ rentowy decyzji i w określonej w niej dacie. Niewątpliwie zaś B. W. uzyskała prawo do emerytury od dnia 1 lipca 2011 roku na podstawie decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w B. z dnia 21 września 2011 roku. Nie sposób również przyjąć, że odwołująca posiada nadal prawo do renty rodzinnej po śmierci męża pozostającej w związku ze służbą wojskową, przyznanej decyzją z dnia 4 stycznia 1980 roku na podstawie przepisów ustawy z dnia 16 grudnia 1972 roku o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i ich rodzin (Dz. U. z 1972 roku, Nr 53, poz. 341 ze zm.). Zatem w sytuacji odwołującej nie znajduje zastosowania przepis art. 31 w/w ustawy, który uniemożliwiał zawieszenie lub zmniejszenie renty rodzinnej po żołnierzu, którego śmierć pozostawała w związku ze służbą wojskową. Zdaniem Sądu I instancji na podstawie decyzji Wojskowego Biura Emerytalnego w S. z dnia 23 października 1997 roku odwołująca utraciła prawo do renty rodzinnej, bowiem rentę przyznano wyłącznie córce A. W., która świadczenie to pobierała do dnia 30 września 2002 roku. W dacie wydania decyzji w/w organu rentowego z dnia 23 października 1997 roku odwołująca nie spełniała warunków do renty rodzinnej po mężu określonych w art. 24 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 16 grudnia 1972 roku o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i ich rodzin. B. W. w dniu 25 maja 2007 roku (tj. czasie obowiązywania ustawy z dnia 10 grudnia 1993 roku o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin) złożyła w Wojskowym Biurze Emerytalnym nowy wniosek o przyznanie prawa do renty. Decyzją Wojskowego Biura Emerytalnego w B. z dnia 27 czerwca 2007 roku przyznano odwołującej od dnia 1 maja 2007 roku wojskową rentę rodzinną w oparciu o przepisy w/w ustawy. W tym zaś stanie prawnym nie obowiązywał przepis w brzmieniu ustalonym art. 31 ustawy z dnia 16 grudnia 1972 roku o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i ich rodzin. Tym samym do świadczenia przyznanego odwołującej znajdują zastosowanie przepisy dotyczące zawieszania i zmniejszania świadczenia w związku uzyskiwanymi przychodami. Mając na uwadze powyższe, Sąd Okręgowy orzekł jak w pkt I sentencji wyroku na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., zaś jak w pkt II sentencji wyroku na podstawie art. 98 k.p.c. w zw. z § 11 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. z 2002 roku, Nr 163 poz. 1349 ze zm.).

B. W. zaskarżyła powyższy wyrok w całości zarzucając mu:

- istotne uchybienia procesowe mające wpływ na wynik sprawy, w szczególności naruszenie art. 328 § 2 k.p.c. przez brak wszechstronnego rozważenia zebranego materiału dowodowego, a w szczególności treści pism skarżących: odwołania, pism procesowych odwołującej oraz jej pełnomocnika, orzeczenia Rejonowej Wojskowej Komisji Lekarskiej w W. z dnia 16 listopada 1979 roku stwierdzającego, że śmierć żołnierza pozostaje w wykazie chorób pozostających w związku ze służbą wojskową, schorzenia powodujące śmierć żołnierza zawodowego pozostają w wykazie chorób pozostających w związku ze służbą wojskową,
- naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. polegające na przekroczeniu granic swobodnej oceny dowodów poprzez wybiórczą ich ocenę i oparcie rozstrzygnięcia wyłącznie na opiniach organu rentowego,
- naruszenie prawa materialnego, tj. art. 16 k.p.a. przez nieuznanie zasady trwałości decyzji ostatecznej na forum administracyjnym, jaką jest decyzja organu rentowego z dnia 4 stycznia 1980 roku.

Wskazując na powyższe zarzuty odwołująca wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i stwierdzenie, że kwota wyrównania renty rodzinnej za okres od dnia 1 lipca 2011 roku do dnia 31 października 2011 roku nie podlega zaliczeniu na poczet nienależnie pobranego świadczenia, jak również że ze świadczenia należnego za dalsze miesiące nie powinny być dokonywane potrącenia do wysokości ustalonej decyzją organu rentowego z dnia 28 lutego 2011 roku oraz o zasądzenie od Wojskowego Biura Emerytalnego na jej rzecz kosztów procesu za obie instancje według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Niezależnie od podniesionych zarzutów zaskarżony wyrok podlegał uchyleniu, a sprawa przekazaniu do ponownego rozpoznania, gdyż Sąd Okręgowy nie rozpoznał istoty sprawy.

W pierwszej kolejności należało wskazać, iż, wbrew stanowisku Sądu I instancji, wojskowa renta rodzinna przysługuje B. W. nieprzerwanie od daty jej przyznania na podstawie decyzji Wojewódzkiego Sztabu Wojskowego w K. z dnia 4 stycznia 1980 roku, wydanej pod rządami przepisów ustawy z dnia 16 grudnia 1972 roku o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i ich rodzin (Dz. U. z 1972 roku, Nr 53, poz. 341 ze zm.) do dziś.

Stosownie do art. 24 ust. 1 w/w ustawy wdowa ma prawo do renty rodzinnej, jeżeli:

1) wychowuje co najmniej jedno z dzieci, wnuków lub rodzeństwa, uprawnionych do renty rodzinnej po zmarłym żołnierzu (emerycie, renciście), w wieku do 18 lat, a jeżeli uczęszczają one do szkoły - w wieku do 20 lat, albo sprawuje pieczę nad dzieckiem zaliczonym do I lub II grupy inwalidów, albo

2) stała się inwalidką przed śmiercią żołnierza (emeryta, rencisty) lub w ciągu 5 lat po jego śmierci albo po ustaniu prawa do renty rodzinnej z tytułu wychowywania dzieci, wnuków lub rodzeństwa, albo

3) ukończyła 50 lat życia przed śmiercią żołnierza (emeryta, rencisty) lub w ciągu 5 lat po jego śmierci albo po ustaniu prawa do renty rodzinnej z tytułu wychowywania dzieci, wnuków lub rodzeństwa albo z tytułu inwalidztwa.

Powyższe świadczenie było wypłacane odwołującej aż do 1997 roku, po czym bez wydania żadnej decyzji organ rentowy zaprzestał jego wypłacania, mimo, że renta rodzinna nadal była należna, początkowo na podstawie przepisów w/w ustawy, następnie zaś pod rządami przepisów ustawy z dnia 10 grudnia 1993 roku o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin (Dz. U. z 2004 roku, Nr 8, poz. 66 ze zm.).

B. W. pobierała wojskową rentę rodzinną po mężu ponownie od dnia 1 maja 2007 roku na podstawie decyzji Wojskowego Biura Emerytalnego w B. z dnia 27 czerwca 2007 roku.

Renta rodzinna wypłacana B. W. ponownie od 2007 roku jest świadczeniem przyznanym na podstawie przepisów ustawy z dnia 16 grudnia 1972 roku o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i ich rodzin, nie zaś na podstawie przepisów ustawy z dnia 10 grudnia 1993 roku o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin.

Niemniej jednak do odwołującej nie znajduje zastosowania przepis art. 31 ustawy z dnia 16 grudnia 1972 roku o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i ich rodzin umożliwiający otrzymywanie m.in. renty rodzinnej po zmarłym żołnierzu, którego śmierć pozostaje w związku ze służbą wojskową bez ograniczeń wynikających z osiągnięcia przychodów. Zgodnie z art. 31 ust. 1 w/w ustawy prawo do pobierania renty rodzinnej po żołnierzu (emerycie, renciście), którego śmierć nie pozostaje w związku ze służbą wojskową, ulega zawieszeniu lub świadczenia ulegają zmniejszeniu na zasadach określonych w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin, na czas osiągnięcia zarobku z tytułu zatrudnienia lub dochodów z innych źródeł. Powyższe zawieszenie lub zmniejszenie świadczeń na podstawie art. 31 w/w ustawy nie dotyczyło renty rodzinnej po żołnierzu, którego śmierć pozostawała w związku ze służbą wojskową.

Stosownie bowiem do treści art. 53 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 roku o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin osobom, którym w dniu wejścia w życie ustawy przysługują emerytury i renty na podstawie przepisów dotychczasowych, wysokość tych świadczeń ustala się na nowo z urzędu, według zasad określonych w ustawie, z tym że emerytury i renty, do których prawo ustalono na podstawie przepisów dotychczasowych, stają się emeryturami i rentami w rozumieniu ustawy.

Powyższe unormowanie oznacza, że z dniem wejścia w życie ustawy z dnia 10 grudnia 1993 roku o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin m.in. wojskowe renty rodzinne przyznane na podstawie przepisów

dotychczasowych stają się świadczeniami w rozumieniu nowej ustawy, do których znajdują zastosowanie przepisy powyższej ustawy, także w zakresie możliwości dokonywania potrąceń.

Sąd Okręgowy nie rozważył czy potrącenia wynikające z zaskarżonej decyzji zostały ustalone zgodnie z przepisami ustawy z dnia 10 grudnia 1993 roku o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin.

Trzeba mieć również na uwadze fakt, że od dnia 4 listopada 2009 roku nastąpiła zmiana przepisu art. 40 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 roku o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin na korzyść osób uprawnionych. Jak wynika z art. 40 ust. 1 w/w ustawy w brzmieniu obowiązującym od tej daty w razie osiągnięcia przychodu z tytułu działalności podlegającej obowiązkowi ubezpieczenia społecznego, emerytura lub renta inwalidzka ulega zmniejszeniu na zasadach określonych w przepisach art. 104 ust. 1a-6, ust. 8 pkt 1 i 2 oraz ust. 9 i 10 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, nie więcej jednak niż o 25 % wysokości tej emerytury lub renty inwalidzkiej, z zastrzeżeniem ust. 2 i 3. Przepisy art. 104 ust. 8 pkt 2 ustawy, o której mowa w ust. 1, stosuje się również do renty inwalidzkiej III grupy (art. 40 ust. 2 w/w ustawy). W razie osiągnięcia przychodu, określonego w ust. 1, w kwocie przekraczającej 130 % przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia za kwartał kalendarzowy, ostatnio ogłoszonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego, kwota emerytury lub renty inwalidzkiej ulega zmniejszeniu o 25 % jej wysokości (art. 40 ust. 3 w/w ustawy). Przepisów ust. 1 i 3 nie stosuje się wobec osób, których emerytura stanowi 75 % podstawy jej wymiaru bez uwzględnienia podwyższenia z tytułu inwalidztwa pozostającego w związku ze służbą oraz wobec osób pobierających rentę inwalidzką z tytułu inwalidztwa powstałego wskutek wypadku pozostającego w związku ze służbą lub wskutek choroby powstałej w związku ze szczególnymi właściwościami bądź warunkami służby, z tytułu których przysługują świadczenia odszkodowawcze (art. 40 ust. 4 w/w ustawy).

Tym samym od powyższej daty świadczenie może ulec zmniejszeniu na zasadach wynikających z powyższego przepisu, jednakże nie więcej niż o 25 % jego wysokości, brak jest natomiast podstaw do zawieszania świadczenia z uwagi na osiągnięcie przychodu.

Zadaniem Sądu Okręgowego przy ponownym rozpoznaniu sprawy będzie ustalenie, czy zmniejszenie wysokości wojskowej renty rodzinnej, a w szczególności potrącenie, którego dokonano z należnego wyrównania za okres od dnia 1 lipca 2011 roku do dnia 31 października 2011 roku na podstawie zaskarżonej decyzji Wojskowego Biura Emerytalnego w B. z dnia 2 listopada 2011 roku nastąpiło zgodnie z uregulowaniami ustawy z dnia 10 grudnia 1993 roku o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin (art. 24 i art. 40 w/w ustawy).

Mając na uwadze powyższe, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. orzekł jak w sentencji wyroku.

A.K.